

Стан фізкультурно-оздоровчої роботи в сучасній практиці освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку

Лещій Наталія Петрівна¹

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, Україна

E-mail: lleschiy@ukr.net

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-8843-7156>

Статтю присвячено проблемі застосування фізкультурно-оздоровчої роботи в сучасній практиці освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку. Фізкультурно-оздоровча робота спрямована на поліпшення фізичного стану та здоров'я особистості в її регламентованій руховій активності, спрямованій на розвиток і вдосконалення власного здоров'я. **Мета роботи** полягає у вивченні особливостей організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку. **Методологія:** для досягнення поставленої мети в роботі був використаний метод анкетування вчителів на підставі спеціально розробленої анкети для визначення їхнього ставлення до фізкультурно-оздоровчих заходів, які проводяться в режимі навчального дня в освітньо-реабілітаційному центрі. В анкетуванні взяли участь 87 педагогічних працівників (крім учителів фізичної культури та інструкторів лікувальної фізичної культури) та 175 батьків дітей зі складними порушеннями розвитку. Середній вік педагогічних працівників становив $45,25 \pm 2,31$ роки. На підставі проведеного анкетування з'ясовано, що, в умовах сучасного освітньо-реабілітаційного центру значно більше уваги приділяється руховій діяльності школярів початкових класів, а в середніх і старших класах фізкультурно-оздоровча робота проводиться несистематично, що певною мірою позначається на вмотивованості учнів заняттями фізичними вправами, знижує інтерес до проведення самостійних занять фізичною культурою. Постійну просвітницьку діяльність з батьками щодо важливості рухової діяльності здебільшого проводять учителі молодших класів. Відповіді на запитання анкети учителів засвідчили, що вони обізнані із важливістю проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку, подекуди проводять фізкультурні хвилини і паузи під час уроків, а також рухливі перерви і прогулянки, однак завдання з фізичного розвитку здебільшого вважають прерогативою вчителя фізичної культури або інструктора лікувальної фізичної культури, тренера спортивної секції.

Ключові слова: діти зі складними порушеннями розвитку, освітньо-реабілітаційний центр, фізкультурно-оздоровча робота, вчителі, здоров'я, анкетування.

Вступ. Сьогодення характеризується погіршенням здоров'я населення, що зумовлено нестабільним економічним, політичним, соціальним станом України. Все більше занепокоєння викликає стан здоров'я школярів. Особливо це стосується дітей з різноманітними порушеннями розвитку, яких стає все більше. З огляду на це, увагу науковців привертають проблеми покращення загального фізичного стану школярів, зміцненню функціонального стану організму, їхньої фізичної підготовленості, які навчаються в спеціалізованих закладах освіти (школи-інтернати, освітньо-реабілітаційні центри тощо) (Жуковський, 2014; Маринич, 2014). Дослідниками розробляються відповідні методики корекції фізичних якостей і здібностей, які мають на меті забезпечити таким дітям належні умови для пристосування до вимог сучасного суспільства.

Здійснення цілеспрямованої фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти, що сприяє вмотивуванню школярів на заняття фізичними вправами і позитивно впливає на зміцнення їхнього здоров'я. Особливо важливо проводити таку роботу з дітьми в освітньо-реабілітаційних центрах, які мають складні (два і більше) порушення психофізичного розвитку (Миронава, 2015; Назарова, 2013).

Таким чином, раціональна організація фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційних центрів (ОРЦ) для дітей зі складними порушеннями розвитку є нагальною потребою.

Увагу науковців привертає проблема поліпшення фізичного здоров'я школярів, а також необхідність формування у них мотивації до самостійних занять фізичною культурою і спортом.

У попередньому пілотному дослідженні (Лещій, 2019) на підставі компаративного підходу з'ясовано сутність понять «спортивно-оздоровча робота» і «фізкультурно-оздоровча робота».

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дефектології та фізичної реабілітації Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Встановлено, що ці поняття мають подібні сфери тлумачення, однак сутність спортивно-оздоровчої роботи є більш звуженою і передбачає наявність в особистості здібностей у певному виді спорту, що не дозволяє застосовувати її із залученням широких верств населення, на відміну від фізкультурно-оздоровчої, до якої можуть залучатися всі люди, незалежно від віку і стану здоров'я.

У попередніх наукових працях розглянуто проблему корекції фізичного стану дітей із різними порушеннями розвитку фізкультурними засобами оздоровчої спрямованості. П. Джуринським (Джуринський, 2003) досліджено проблему фізичної реабілітації дітей зі сколіотичними порушеннями хребта в системі освітньо-оздоровчої роботи школи-інтернату шляхом комплексного застосування засобів лікувальної фізкультури, плавання та масажу. Фізичне виховання учнів підкріплювалося режимом дня, зокрема фізкультурно-оздоровчими заходами (фізкультурними хвилинками на уроках, іграми і фізичними вправами на перервах), залученням до посильних форм позакласної роботи з фізичної культури (участь у масових фізкультурних виступах, святах, прогулянках, екскурсіях, спортивних вечорах тощо).

У дослідженні К. Яримбаш (Яримбаш, 2005) експериментально перевірено ефективність застосування засобів оздоровчого плавання в позаурочний час у роботі зі слабозорими дітьми на поліпшення фізичного розвитку, функціональних можливостей кардіореспіраторної і нервової систем, активізації процесів метаболізму. Методика оздоровчих занять плаванням передбачала виконання спеціальних завдань, що були спрямовані на корекцію рухових порушень у цілому, корекцію рухів рук і ніг, поліпшення роботи основних систем організму, розвиток мотиваційної діяльності.

А. Подгаєцьким (Подгаєцький, 2011) акцентовано на важливій ролі адаптивної фізичної культури у поліпшенні фізичного розвитку і фізичної підготовленості дітей із складними порушеннями розвитку.

Дослідником розроблено практичні рекомендації щодо оптимізації освітньо-виховної роботи з адаптивної фізичної культури в спеціальних освітньо-виховних закладах, сім'ях та громадських організаціях; визначено сучасні напрями роботи, що забезпечують практичну фізкультурну, реабілітаційну, рекреаційну та спортивну діяльність зі сліпими та слабозорими дітьми, висвітлено вплив рухової активності на психофізичний розвиток особистості за умов нормального та порушеного онтогенезу; відзначено надзвичайну роль рухового аналізатора у розвитку вищих нервових функцій людини.

О. Романенко (Романенко, 1997) обґрунтував структуру та сутність позакласних занять із спортивного орієнтування щодо поліпшення пізнавальної діяльності та фізичної підготовленості глухих дітей. Автором апробовано методику занять зі спортивного орієнтування, яка дозволила покращити функціональний стан організму глухих школярів, розвинути рівень розвитку рухових якостей, збільшити об'єм мовної інформації, скоротити терміни вивчення спортивного орієнтування, зрівняти відмінності між глухими та школярами, якічують.

У дослідженні І. Бабія (Бабій, 2002) обґрунтовано спрямованість фізкультурно-оздоровчої роботи зі застосуванням засобів легкої атлетики на поліпшення рухової сфери глухих підлітків 13–14 років. Ученим обґрунтовано методику занять з легкої атлетики з глухими підлітками на етапі попередньої базової підготовки, яка містила вправи з подолання власної ваги, біг, стрибки з місця, з розбігу, на дальність, у глибину, у висоту, а також силові вправи на гімнастичних снарядах, з додатковим навантаженням, із використанням впливів зовнішнього середовища.

У дослідженні П. Пиптюка (Пиптюк, 2013) експериментально доведено, що ефективність корекції рухової сфери учнів з порушеннями слуху детермінується використанням у їхній позанавчальній діяльності методики корекції рухової сфери засобами оздоровчого туризму, яка інтегрує: спеціально адаптовані форми позакласних занять з оздоровчого туризму глухих школярів 11-14 років. Автором розроблено програму з тактики орієнтування, мовленнєвої підготовки з використанням 4-х форм вербальної мови (дактильна, письмова, усна та жестова); методики занять з топографічної підготовки.

У дисертаційному дослідженні О. Кунінець (Кунінець, 2019) розглянуто проблему вдосконалення рухової сфери глухих дітей молодшого шкільного віку засобами оздоровчого туризму. Отримані результати дослідження свідчать про суттєві потенційні й актуальні можливості глухих дітей щодо розвитку їхньої рухової сфери під час здійснення цілеспрямованого корекційно-розвивального впливу засобами оздоровчого туризму.

Б. Долинським (Долинський, 1992) розроблено корекційну програму з фізичного виховання дітей зі складними сенсорними порушеннями 10-17 років, що передбачала організацію щоденних занять школярів фізичними вправами, а саме: ранкова гігієнічна гімнастика, фізкультурні хвилинки і паузи під

час уроків, рухливі перерви, індивідуальні заняття з дітьми фізичними вправами, що проводилися чотири рази на тиждень.

Отже, проаналізувавши існуючі сучасні доробки із застосування різноманітних засобів фізкультурно-оздоровчої роботи для корекції пізнавальної сфери, функціонального стану та психофізичного розвитку дітей, можна дійти висновків про їх доцільність та ефективність, однак дослідження фізкультурно-оздоровчої роботи в освітньо-реабілітаційному центрі для дітей зі складними порушеннями розвитку майже не представлено в сучасному науковому просторі.

Мета фізкультурно-оздоровчої роботи в освітньо-реабілітаційному центрі (ОРЦ) для дітей зі складними порушеннями розвитку полягає в покращенні фізичного стану та здоров'я особистості в її регламентованій руховій активності, спрямованій на розвиток і вдосконалення власного здоров'я. Види роботи, що підлягають аналізу, розглядаються в контексті покращення здоров'я індивіда через виконання фізичних вправ, зосереджуючи увагу на психологічному аспекті, зокрема на мотивації, позитивному емоційному тлі.

Таким чином, вивчення сучасного стану фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку є актуальним та потребує подальшого аналізу.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає у вивченні особливостей організації фізкультурно-оздоровчої роботи в умовах освітньо-реабілітаційного центру для дітей зі складними порушеннями розвитку.

Матеріали та методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі було використано метод анкетування вчителів та батьків на підставі спеціально розробленої анкети для визначення їхнього ставлення до фізкультурно-оздоровчих заходів, які проводяться в режимі навчального дня в освітньо-реабілітаційному центрі. В анкетуванні взяли участь 87 педагогічних працівників (крім учителів фізичної культури і інструкторів лікувальної фізичної культури) та 175 батьків дітей зі складними порушеннями розвитку. Середній вік педагогічних працівників становив $45,25 \pm 2,31$ роки.

Результати дослідження та їх обговорення. Проаналізуємо відповіді вчителів різних навчальних дисциплін (крім учителів фізичної культури і лікувальної фізичної культури), які взяли участь в анкетуванні.

Так, відповідаючи на запитання «Чи задоволені Ви здоров'ям, руховою підготовленістю, фізичним розвитком дітей в ОРЦ?» більшість учителів – 73,6% дали негативну відповідь, 26,4% ускладнились із відповіддю. Звісно, зважаючи на те, що в освітньо-реабілітаційному центрі навчаються діти, які мають комплексні порушення – слуху, інтелекту, мовлення, стає зрозумілим, що стан їхнього здоров'я потребує покращення, на що і спрямована фізкультурно-оздоровча робота. Це можна пояснити ще й тим, що крім складних первинних (порушення слуху) і вторинних (інтелектуальних і мовленнєвих порушень) такі діти часто хворіють, мають проблеми з поставою, плоскостопість тощо.

На запитання «Чи навчаєте Ви учнів виконувати комплекси фізичних вправ для проведення фізкультурних хвилинок, фізкультурних пауз, спрямованих на підвищення розумової працездатності, на профілактику порушень постави, порушень зору, плоскостопості?» відповіли позитивно 36,5% учителів, не проводять таких вправ – 15,9%, проводять подекуди – 47,6%. Здебільшого вчителі пояснюють, що на уроках не вистачає часу для проведення фізкультурних хвилинок пауз, діти відволікаються і їх потім складно вгамувати. Особливо це стосується середнього і старшого шкільного віку, оскільки освітні програми за навчальними предметами дуже насичені, тому вивчення комплексів фізкультурно-оздоровчих занять повинно проводитися на заняттях з фізичної культури.

Думки вчителів щодо третього запитання «Які форми фізкультурно-оздоровчої роботи, на Вашу думку, доцільно проводити в ОРЦ?» були однотайними в тому, що в Центрі потрібно проводити всі види фізкультурно-оздоровчої роботи, але розділилися в такому: 100% відзначили обов'язковими ранкову гімнастику, ігри на перервах, години здоров'я і секційні заняття; 78,3% учителів зазначили про необхідність проведення на уроці фізкультурних хвилинок і пауз, якщо діти відчувають втому; туристичні походи і спортивні змагання і свята відзначили 28,6%, і лише 13,7% учителів вважають необхідним проведення дихальної і пальчикової гімнастики.

На запитання «Які форми фізкультурно-оздоровчої роботи проводите Ви протягом навчального дня в ОРЦ?» було отримано такі відповіді: ранкову гімнастику, фізкультурні хвилинки, рухливі ігри на перервах, прогулянки постійно проводять 23,6% (переважно це вчителі початкової школи), вчителі середніх і старших класів – 76,4% (здебільшого як класні керівники) – проводять години здоров'я, беруть

участь в організації спортивних змагань і свят, подекуди туристичних походах. Це свідчить про те, що в початкових класах більше уваги приділяється руховій діяльності школярів, зважаючи на природну потребу дітей у рухах, а в середніх і старших класах фізкультурно-оздоровча робота проводиться несистематично, що певною мірою позначається на вмотивованості учнів заняттями фізичними вправами, знижує інтерес до проведення самостійних занять фізичною культурою.

Одноставну позитивну відповідь було отримано на запитання «Чи потрібно, на Вашу думку, співробітництво сім'ї і школи у здійсненні фізкультурно-оздоровчої роботи?». Це зумовлено тим, що участь батьків відіграє надзвичайну роль у будь-якій діяльності дитини, у тому числі й заняттями фізкультурно-оздоровчої спрямованості.

Натомість на запитання «Чи допомагаєте Ви отримати батькам знання щодо здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи вдома?» 52,1% учителів лише інколи нагадують батькам про необхідність занять з дітьми фізичними вправами, 14,3% – постійно розмовляють про важливість фізкультурних вправ, оздоровчим загартовуванням вдома і 33,6% у розмовах з батьками не зосереджують уваги на заняттях фізкультурою. Знову ж таки наголосимо на тому, що постійно просвітницьку діяльність з батьками щодо важливості рухової діяльності здебільшого проводять учителі молодших класів.

Щодо запитання «Які форми співробітництва із сім'єю дітей, на Вашу думку, доцільно проводити вчителю фізичної культури (керівнику секції) щодо фізкультурно-оздоровчої роботи?» вважають важливими семінари для батьків 84,7% учителів, на необхідності навчання комплексів фізичних вправ (ранкова гімнастика, фізкультурні паузи, домашні завдання з лікувальної фізичної культури) наголосили 54,9%, 34,5% відзначили спільне проведення з дітьми спортивних світ, змагань і туристичних походів, ще 21,8% учителів відзначили прогулянки з дітьми (пішохідні, велосипедні).

З метою вивчення ставлення батьків до занять фізкультурно-оздоровчою роботою було також розроблено відповідну анкету. Проаналізуємо відповіді батьків дітей зі складними порушеннями розвитку. Загальна кількість батьків, які взяли участь в анкетуванні становила 175 осіб.

На перше запитання «Чи розповідаєте Ви своїм дітям про позитивний вплив рухової активності на їхній організм?» 95,5% батьків дали позитивну відповідь і лише 4,5% негативну, що свідчить про те, що батьки усвідомлюють необхідність занять фізичною культурою та її позитивний вплив на фізичний стан їхніх дітей.

Позитивну відповідь на запитання «Чи виконує Ваша дитина ранкову гімнастику?» дали 40,3% батьків. 59,7% відзначили, що їхні діти не займаються ранковою гімнастикою. Отже, більшість батьків не приділяють належної уваги заняттям ранковою гімнастикою вдома, з огляду на те, що ранкова гімнастика проводиться в Центрі, а отже, цього, на думку батьків, достатньо для їхніх дітей.

Уважають, що в їхньої дитини «нормальний руховий режим упродовж навчального дня в ОРЦ» 89,6% батьків. Це означає, що більшість батьків задоволені наявним станом фізкультурно-оздоровчої роботи в Центрі і їхні діти достатньо рухаються впродовж дня, тому вдома можна приділяти руховій діяльності менше уваги. На думку 10,4% батьків, руховий режим у Центрі має бути кращим. Натомість дати певні пропозиції щодо покращення рухового режиму в Центрі ці батьки не змогли.

На запитання «Чи робить Ваша дитина фізкультурні паузи під час виконання домашнього завдання?» більшість батьків (53,7%) зазначили, що їхні діти не роблять фізкультурних пауз під час виконання домашнього завдання, отже, дійти висновку, що вони не усвідомлюють позитивного впливу таких перерв для зняття втоми дітей і підвищення їхньої працездатності. Стежать за тим, щоб їхні діти робили фізкультурні паузи в ході виконання домашніх завдань 35,8% батьків. 10,5% ускладнились відповіді на це запитання.

Відповідаючи на запитання «Чи хотіли б Ви, щоб в ОРЦ, де навчається Ваша дитина, проводилися фізкультурно-оздоровчі заходи (ранкова гімнастика, фізкультурні хвилини, рухливі перерви, фізкультурні свята, змагання, походи тощо)?» 92,6% батьків відповіли позитивно, усвідомлюючи важливість проведення таких заходів для покращення фізичного стану їхніх дітей. Негативну відповідь дали лише 7,4%, здебільшого це батьки, діти яких серйозно займаються спортом, і на думку яких, це вповні забезпечує їхню рухову активність.

На запитання «На Вашу думку, сформована у Вашої дитини потреба в заняттях фізичними вправами?» було одержано такі відповіді: «так» – 56,7%, переважно це діти, які займаються в спортивних секціях, танцювальних гуртках, із задоволенням беруть участь у рухливих іграх з іншими дітьми. Занепокоєні відсутністю потреби в заняттях фізичними вправами 37,4% батьків, діти яких не виявляють бажання займатися хоча б якимсь видом спорту чи самостійним виконання фізичних вправ,

надаючи перевагу комп'ютерним іграм, спілкуванню в Інтернеті або перегляду телепередач чи художніх фільмів. Не відповіли на це запитання 5,9% батьків.

Відзначили, що їхні діти не займаються ніяким видом спорту 26,9% батьків. При чому 14,5% з них не хочуть, щоб їхні діти займались якимсь видом спорту, а 12,4% – щоб зайнялись хоч якимись фізичними вправами. 73,1% батьків відповіли, що їхні діти займаються спортом: плавання (15,4%) футбол (12,4%), волейбол (12,3%), гімнастика (10,8%), легка атлетика (9,8%), боротьба, тхеквондо (8,7%), бадмінтон, боулінг (5,7%).

Отже, відповіді батьків дітей зі складними порушеннями розвитку свідчить про те, що вони в цілому обізнані з важливістю фізкультурно-оздоровчих занять, більшість з них приділяють належну увагу фізичним вправам, умотивовують своїх дітей на самостійні заняття фізичними вправами, дотримання режиму дня і здорового способу життя. Натомість, під час індивідуальних розмов із батьками, ми дійшли висновку, що не всі з них знають, як правильно організувати самостійні заняття дітей фізичною культурою, деякі з них не мають часу на спільні заняття фізичними вправами з дітьми або на прогулянки, що не сприяє покращенню фізичного стану їхніх дітей.

У цьому зв'язку, необхідна просвітницька діяльність з боку вчителів фізичної культури, медиків, класних керівників з метою підвищення знань батьків щодо впливу занять фізичними вправами на покращення фізичного і функціонального стану організму дітей, профілактику захворювань тощо, а також цілеспрямована робота щодо надання допомоги батькам в організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми в години дозвілля в домашніх умовах.

Саме адекватна своєчасна допомога на фізкультурно-оздоровчих заняттях сприятиме розширенню контактів дітей зі складними порушеннями розвитку з довкіллям, інтеграції їх у сучасне суспільство з метою соціалізації, а також дозволить здійснити цілеспрямований вплив на порушені функції організму школярів, корегуючи їх у потрібному напрямі, забезпечуючи тим самим безбар'єрне середовище їхньої життєдіяльності.

Отримані результати узгоджуються з попередніми дослідженнями (Ash, Bowling, Davison, 2017; Frey, Temple, Stanish, 2017; Willis, Nyquist, Jahnsen, Elliott, 2018) щодо необхідності залучення батьків для ефективного впровадження фізкультурно-оздоровчих заходів для дітей зі складними порушеннями розвитку, підвищення рівня їхнього фізичного здоров'я.

Висновки. На підставі аналізу наукової літератури, з'ясовано, що фізкультурно-оздоровча робота спрямована передусім на профілактику захворювань, формування позитивного світогляду з опорою на фізичну культуру, посилення внутрішньої мотивації людини. Відповіді на запитання анкети учителів засвідчили, що вони обізнані із важливістю проведення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку, подекуди проводять фізкультурні хвилинки і паузи під час уроків, а також рухливі перерви і прогулянки, однак завдання з фізичного розвитку здебільшого вважають прерогативою вчителя фізичної культури або інструктора лікувальної фізичної культури, тренера спортивної секції. Водночас батьки дітей зі складними порушеннями розвитку відчувають брак вільного часу та знань для організації самостійних занять дітей фізичною культурою.

Перспективу подальших наукових досліджень убачаємо у визначенні організаційних засад фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми зі складними порушеннями розвитку в умовах освітньо-реабілітаційного центру.

Література

Бабий І. Н. Коррекция двигательной сферы глухих – скоростно-силовыми упражнениями : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2002. 215 с.

Джуринський П. Б. Фізична реабілітація дітей зі сколіотичними вадами хребта в системі навчально-оздоровчої роботи школи-інтернату : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Одеса, 2003. 22 с.

Долинский Б. Т. Особенности физического воспитания школьников со сложными сенсорными нарушениями : дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Одесса, 1992. 180 с.

Жуковський Є. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організації самостійної фізкультурно-оздоровчої діяльності школярів : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.

Кунінець О. О. Корекція рухової сфери глухих дітей молодшого шкільного віку засобами оздоровчого туризму : дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Запоріжжя, 2019. 296 с.

Лещій Н.П. Компаративний аналіз феноменів «спортивно-оздоровча робота» і «фізкультурно-оздоровча робота» в сучасній педагогіці. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 14. Т. 2. С. 112-116.

Маринич В. Л. Інноваційні підходи в організаційному забезпеченні фізкультурно-оздоровчої роботи у позашкільних навчальних закладах : автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02. Київ, 2014. 23 с.

Миронава С.П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.

Назарова Н.М. Специальная педагогика : учебник для студ. учреждений высш. проф. образования. М. : Издательский центр «Академия», 2013. 384 с.

Пиптюк П. Ф. Корекція рухової сфери в учнів з вадами слуху засобами оздоровчого туризму : дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2013. 179 с.

Подгасцький А. В. Розвиток адаптивної фізичної культури в системі навчання та виховання дітей з вадами зору в Україні : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2011. 22 с.

Романенко А. В. Влияние внеклассных занятий по спортивному ориентированию на коррекцию познавательной деятельности и двигательной сферы глухих детей : дис... канд. пед. наук : 13.00.03. Запорожье, 1997. 165 с.

Яримбаш К. С. Педагогічні основи корекції рухової сфери слабозорих підлітків засобами плавання : автореф. дис... канд. пед. наук. 13.00.03. Київ, 2005. 22 с.

Ash T., Bowling A., Davison K., Garcia J. Physical Activity Interventions for Children with Social, Emotional, and Behavioral Disabilities-A Systematic Review. *J Dev Behav Pediatr*. 2017. Vol. 38 (6). P.431–445.

Frey G.C., Temple V.A., Stanish H.I. Interventions to promote physical activity for youth with intellectual disabilities. *Salud Publica Mex*. 2017. Vol. 59 (4). P. 437-445.

Willis C., Nyquist A., Jahnsen R., Elliott C., Ullenhag A. Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. *Res Dev Disabil*. 2018. Vol.77. P.30-39.

Sport and health work in the modern practice of the education and rehabilitation centre for children with complex developmental disorders

Leshchii Nataliia²

*State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky", Odesa, Ukraine*

*The article is devoted to the problem related to the adoption of sport (physical) and health work in the modern practice of the education and rehabilitation centre for children with complex developmental disorders. The **purpose** of the article is to study the peculiarities of the organisation of physical and health work under conditions of the education and rehabilitation centre created for children suffering from complex developmental disorders.*

Methodology. *In order to achieve the goal, the method of interviewing teachers based on a specially designed questionnaire was used in order to determine their attitude to the physical and health activities which were conducted in the mode of an educational day in the education and rehabilitation center. 87 teachers (except teachers of Physical Education and instructors of Therapeutic Physical Education) and 175 parents of the children suffering from complex developmental disorders participated in the survey.*

Scientific novelty. *Based on the questionnaire, it has been found out that under conditions of the modern education and rehabilitation centre, much more attention is paid to the physical activity of elementary school pupils; whereas in the middle and senior classes, physical and health work is carried out unsystematically, which affects the pupils' motivation for physical activities, reduces their interest in independent Physical Culture classes. Primary school teachers continually involve parents into educational activities related to the importance of motor activities.*

Conclusions. *The teachers' answers to the questionnaire indicated that they are aware of the importance of physical (sport) and health work with the children suffering from complex developmental disabilities; they sometimes organise physical activity breaks and breaks during lessons, as well as action-oriented breaks and walks. However, most of them consider the tasks for physical development to be the prerogative of Physical Education teachers or Therapeutic Physical Education instructors, and sports section coaches.*

² *Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor at the Department of Defectology and Physical Rehabilitation the State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"*

Keywords: children with complex developmental disorders, education and rehabilitation centre, physical (sport) and health work.

References

- Ash, T., Bowling, A., Davison, K., & Garcia, J. (2017). Physical Activity Interventions for Children with Social, Emotional, and Behavioral Disabilities-A Systematic Review. *J Dev Behav Pediatr*, 38 (6), 431-445.
- Babiy, I.N. (2002). Korrektsiya dvigatelnoy sferyi gluhih skorostno-silovymi uprazhneniyami. [Correction of the motor sphere of the deaf by speed-strength exercises]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv [in Russian].
- Dolinskiy, B.T. (1992). Osobennosti fizicheskogo vospitaniya shkolnikov so slozhnyimi sensornimi narusheniyami. [Features of the physical education of schoolchildren with complex sensory impairments]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odessa [in Russian].
- Dzhurynskiy, P. B. (2003). Fizychna reabilitatsiia ditei zi skoliotychnymy vadamy khrebta v systemi navchalno-ozdorovchoi roboty shkoly-internatu. [Physical rehabilitation of children with scoliotic spine defects in the system of educational-improving work of boarding school]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukrainian].
- Frey, G.C., Temple, V.A., & Stanish, H.I. (2017). Interventions to promote physical activity for youth with intellectual disabilities. *Salud Publica Mex*, 59 (4), 437-445.
- Iarymbash, K. S. (2005). Pedagogichni osnovy korektsii rukhovoї sferyi slabozorykh pidlitkiv zasobamy plavannia. [Pedagogical bases of correction of motor sphere of visually impaired teenagers by means of swimming]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Kuninets, O.O. (2019). Korektsiia rukhovoї sferyi hlukhykh ditei molodshoho shkilnoho viku zasobamy ozdorovchoho turyzmu. [Correction of the motor sphere of deaf children of primary school age by means of health tourism]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
- Leshchii, N.P. (2019). Komparatyvnyi analiz fenomeniv «sportyvno-ozdorovcha robota» i «fizkulturno-ozdorovcha robota» v suchasniї pedahohitsi [Comparative analysis of phenomenons “sport-welfare work” and “physical and healthy work” in modern pedagogy]. *Innovatsiina pedahohika - Innovative Pedagogy*, (Vols. 14 (2)), (pp. 112-116) [in Ukrainian].
- Marynych, V.L. (2014). Innovatsiini pidkhody v orhanizatsiinomu zabezpechenni fizkulturno-ozdorovchoi roboty u pozashkilnykh navchalnykh zakladakh [Innovative approaches in organizational support of physical education and health work in out-of-school educational establishments]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Myronava, S.P. (2015). *Korektsiina psykhopedahohika. Olihofrenopedahohika: pidruchnyk [Corrective psycho-pedagogy. Oligofrenopedagogika: a textbook]*. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohiiienka [in Ukrainian].
- Nazarova, N.M. (2013). *Spetsialnaya pedagogika [Special pedagogy]*. Moscva : Akademiya [in Russian].
- Pyptiuk, P.F. (2013). Korektsiia rukhovoї sferyi v uchniv z vadamy slukhu zasobamy ozdorovchoho turyzmu. [Correction of the motor sphere in pupils with hearing impairments by means of health tourism]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Podhaietskyi, A.V. (2011). Rozvytok adaptivnoi fizychnoi kultury v systemi navchannia ta vykhovannia ditei z vadamy zoru v Ukraini. [Development of adaptive physical culture in the system of education and upbringing of children with visual impairments in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Romanenko, A.V. (1997). Vliyanie vneklassnykh zanyatiy po sportivnomu orientirovaniyu na korektsiyu poznavatelnoy deyatelnosti i dvigatelnoy sferyi gluhih detey. [The influence of extracurricular orienteering classes on the correction of cognitive activity and the motor sphere of deaf children]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zaporozhe [in Ukrainian].
- Willis C., Nyquist A., Jahnsen R., Elliott C., Ullenhag A. Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. *Res Dev Disabil*. 2018. Vol.77. P.30-39.
- Zhukovskiy, Ye.I. (2014). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do orhanizatsii samostiinoї fizkulturno-ozdorovchoi diialnosti shkolariv [Preparation of future teachers of physical culture for the

organization of independent physical-fitness activity of schoolchildren]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].

Accepted: April 6, 2020

